

Ontwikkelingsgerichte rol werkbegeleider E-Flow Nursing

Digitale toetsing

Studenten: Marieke Alberts (376625)
Uitstroomprofiel AGZ
Jessica Hoekstra (374672)
Uitstroomprofiel AGZ

ProGress code: HVVH9OVA3 Onderzoeksverslag AGZ

Datum: Juni 2013

Opleiding: HBO Verpleegkunde Hanzehogeschool Groningen

Opdrachtgever: Jelly Zuidersma (Netwerk ZON)

Docent begeleider: F. Kaaijk

Voorwoord

Vanuit de opleiding tot HBO verpleegkunde wordt voor de afstudeerfase gebruik gemaakt van een afstudeeronderzoek. Het voor u liggende onderzoeksverslag is opgesteld door Jessica Hoekstra en Marieke Alberts, studenten HBO verpleegkunde aan de Hanzehogeschool te Groningen. Beide studenten zijn gediplomeerd als MBO verpleegkundige en hebben ervoor gekozen om extra diepgang te verwerven in hun kennis bij het beroep van verpleegkundige, daarom hebben de studenten er voor gekozen om door te stromen naar de opleiding tot bachelor of nurse aan de Hanzehogeschool.

Onze uitstroomprofielen zijn hetzelfde van aard, allebei hebben wij gekozen voor de Algemene gezondheidszorg (AGZ). Het onderwerp van het eindonderzoek is dus voor ons allebei van toepassing.

Voor de afstudeerfase moeten twee verslagen worden opgesteld, het onderzoeksvorstel en het onderzoeksverslag. Daarnaast volgt aan het eind van de onderzoeksperiode een presentatie over de onderzoeksresultaten. Voor u ligt het eindverslag van ons afstudeeronderzoek dat wij met trots aan u presenteren, het betreft de titel 'de rol van de werkbegeleider en het project E-Flow Nursing en digitale toetsing'.

Onze dank gaat uit naar Francie Kaaijk voor de beoordeling en begeleiding tijdens het gehele proces. Elvira Coffetti en Jelly Zuidersma willen wij bedanken voor hun uitleg en ondersteuning bij het verspreiden van de enquêtes en verwerking in het programma SPSS. Ook gaat onze dank uit naar alle deelnemers voor hun medewerking om de vragenlijst in te vullen waardoor wij ons onderzoek konden uitvoeren.

Jessica Hoekstra & Marieke Alberts
Juni 2013

Samenvatting

In opdracht van Netwerk ZON te Haren doen studenten van de Hanzehogeschool Groningen onderzoek naar de rol van de werkbegeleider. In dit onderzoek wordt beschreven wat de rol van de werkbegeleiders inhoudt en uit welke verschillende aandachtsgebieden deze rol bestaat. De landelijke stichting Leerstation Zorg ontwikkelt digitale toetsvragen waarmee verpleegkundigen kunnen werken aan hun kennisniveau. De digitale toetsen zouden een hulpmiddel kunnen zijn om verpleegkundige werkbegeleiders te helpen bij het begeleiden van studenten. In de regio Groningen, Drenthe, Noord-Overijssel is het project E-Flow Nursing gestart in maart 2012. Voor dit project wordt gebruik gemaakt van de landelijke toetsbank van Leerstation Zorg. De toetsen die gemaakt worden vanuit het project E-Flow Nursing, is erop gericht de werkbegeleiders en studenten te helpen bij de voorbereiding op de beroepspraktijkvoering (BPV). De toets bevat vragen gericht op de afdeling waar de werkbegeleider en student aan het werk zijn en zou zo een goed hulpmiddel kunnen zijn om de kennis te beheren. Uit literatuurstudie blijkt dat een verpleegkundige werkbegeleider verschillende rollen uitvoert. Zo is de werkbegeleider voor de student een coach, een opleider, een expert en de beoordelaar. Een werkbegeleider moet zich bewust zijn van de verschillende rollen die ze vervult. Vaak lopen de verschillende rollen in elkaar over. De werkbegeleider geeft de student inzicht in hoeverre hij/zij de gewenste competentie beheerst, zet de student aan tot zelfontplooiing, optimaliseert de randvoorwaarden waarbinnen een student leert, houdt de eigen begeleidingsvaardigheden actueel en helpt mee aan het verbeteren van de werkbegeleiding tijdens de stageperiode. Hij is gericht op de ontwikkeling van studenten en zichzelf. Binnen dit onderzoek wordt er met name gekeken of de digitale toets een bijdrage levert aan de ontwikkelingsgerichte rol van werkbegeleiders. Naar aanleiding van het aandragen van de bovengenoemde vraag is de volgende doelstelling geformuleerd: Inzicht geven in hoeverre de voortgangstoets van het project E-Flow Nursing bijdraagt in de ontwikkelingsgerichte rol van werkbegeleiders. De vraagstelling die naar aanleiding van de doelstelling geformuleerd: In hoeverre en op welke manier heeft het maken van de E-Flow Nursing voortgangstoets, gemaakt door studenten en werkbegeleiders, invloed op de ontwikkelingsgerichte rol van werkbegeleiders? De vormgeving van dit onderzoek is een kwantitatief design. In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van het volgende design: methode survey onderzoek. Er is gebruik gemaakt van een enquête en zijn opgestuurd naar de werkbegeleiders. Tijdens dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van informed consent. De respons van dit onderzoek is 47%. 77 van de 165 werkbegeleiders hebben meegewerkt aan dit onderzoek. Uit de resultaten komt naar voren dat 44,8% van de werkbegeleiders na het maken van de toets de wijze van begeleiding niet hebben aangepast en 19,4% juist wel de wijze hebben aangepast. Op te maken is dat 57,8% van de werkbegeleiders door de stagetoets niet beter functioneert als werkbegeleider. Daarentegen vindt 59,7% dat de stagetoets heeft bijgedragen aan kennisuitwisseling met de student, wat een positief punt is. De conclusie van dit onderzoek is dat de stagetoets weinig bijdraagt aan de ontwikkelingsgerichte rol van werkbegeleider. Wel kan geconcludeerd worden dat de stagetoets bijdraagt aan de kennisuitwisseling met de student, wat een positief punt is. Om de ontwikkelingsgerichte rol van werkbegeleider te optimaliseren wordt aangeraden de stagetoets te gebruiken als hulpmiddel voor het begeleiden van studenten door middel van het maken van de toets bij aanvang van de BPV periode. De stagetoets maakt inzichtelijk welk niveau de student beheerst. De stagetoets draagt niet bij aan de algemene vaardigheden die een werkbegeleider moet beheersen. Een aanbeveling is het ontwikkelen en uitzetten van meerdere en nieuwe toetsen gericht op specifieke specialismen. Daarbij moet niet alleen gekeken worden naar de theorie maar ook naar de praktijk. Bij het ontwerpen van de toets zouden werkbegeleider in de toekomst een grotere rol kunnen spelen om zo de vragen beter aan te laten sluiten op de praktijk en het specialisme.

Inhoudsopgave	
Voorwoord.....	2
Samenvatting.....	3
Inhoudsopgave.....	4
Inleiding.....	5
Hoofdstuk 1: Beleidsmatig en theoretisch kader.....	7
§1.1 Beleidsmatig kader.....	7
§1.1.1 E-Flow Nursing.....	7
§1.1.2 Netwerk ZON en Calibris.....	7
§1.2 Theoretisch kader.....	8
Hoofdstuk 2: Onderzoeksmethodiek.....	12
§2.1 Onderzoeksdesign.....	12
§2.2 Populatie en steekproef.....	12
§2.3 Dataverzameling.....	12
§ 2.4 Meetinstrument.....	13
§ 2.5 Data analyse.....	13
§ 2.6 Ethische aspecten.....	13
§2.7 Begripsdefiniëring.....	14
Hoofdstuk 3: Resultaten.....	15
§3.1 Algemene gegevens.....	15
§3.2 Algemene vragen met betrekking tot de stagetoets.....	16
§3.3 Beantwoording deelvragen.....	17
§3.4 Opmerkingen enquête.....	21
Discussie.....	22
Conclusie en aanbevelingen.....	23
Literatuurlijst.....	24
Bijlage 1: De enquête.....	26

Inleiding

Een werkbegeleider in de gezondheidszorg heeft de taak om studenten te begeleiden in het leerproces. De twee kerntaken hierbij zijn het realiseren van leervoorwaarden op de werkplek en het opleiden, begeleiden en mede beoordelen van de studenten.

De werkbegeleider heeft verschillende rollen. De rol van organisator, opleider, begeleider en beoordelaar (Boog, 2010).

Uit een Engels onderzoek van Williams, Ervine (2009) is gebleken dat de rol van werkbegeleider effectief kan zijn mits wordt voldaan aan:

- Voldoende ontwikkelingstijd
- Specifieke competenties
- Het volgen van educatieve programma's

Volgens Williams (2009) kunnen werkbegeleiders door middel van educatieve programma's theoretische en praktische basiskennis leren. Werkbegeleiders krijgen zelden richtlijnen voor het vervullen van de rol van werkbegeleider. Een richtlijn of protocol zou de rol van werkbegeleiders optimaliseren zodat zowel student als werkbegeleider weten waar ze aan toe zijn. Werkbegeleiders zouden ook begeleiding moeten krijgen op de werkvloer. Deze ervaring kunnen werkbegeleiders in de toekomst gebruiken. Ook het aanbieden van digitale toetsing aan werkbegeleiders en studenten, kan helpen om de rol van werkbegeleider te optimaliseren. Dit onderzoek gaat in op de digitale toetsen van E-Flow Nursing. Aan de hand van de digitale toets wordt vastgesteld waar de werkbegeleider en student staan in het leerproces en de ontwikkeling. Toetsen is een algemeen woord dat een grote verzameling van toetsen omvat, zoals kennistoets, praktijkopdracht of een projectpresentatie. In dit onderzoek betreft het een digitale kennistoets. Het is een meting van specifieke prestaties en een middel om gegevens te verkrijgen. De kennistoets wordt niet verplicht vanuit scholen maar is bedoeld voor studenten om hun voortgang bij te houden en om inzicht te krijgen in hun eigen leerproces. Een ander belangrijk doel van de voortgangstoets is dat studenten er van leren. Ook heeft de toets als doel om de dialoog tussen studenten en hun begeleiders te vergroten. Het is belangrijk dat de verpleegkundige streeft naar het toepassen van instrumenten en interventies waarvan de doeltreffendheid en doelmatigheid aannemelijk zijn (Halem, Stuut & Verbeek, 2010).

Volgens de V&VN (2013) neemt de verpleegkundige kennis van resultaten van wetenschappelijk onderzoek aan en past die waar mogelijk toe in de praktijk.

Het is belangrijk dat verpleegkundigen op de hoogte blijven van kennis en nieuwe ontwikkelingen doordat kennis over zorg constant veranderd wordt. Zo worden er bijvoorbeeld steeds meer nieuwe behandelmethoden ontdekt en daarom is het belangrijk dat verpleegkundigen blijven werken aan hun kennis.

Door middel van de digitale toetsing worden verpleegkundigen/werkbegeleiders getoetst op ziektebeelden die voorkomen op de afdeling. Door deze toetsing wordt de kennis van verpleegkundigen/werkbegeleiders opgehelderd en komen ze te weten waar zij voldoende kennis over bezitten en waar nog kennis over verkregen kan en moet worden. Dit draagt bij aan het vergroten van de kwaliteit van zorg.

Deze kwaliteit kan met name verbeterd en geoptimaliseerd worden door de digitale toetsing van het project E-Flow Nursing. E-Flow Nursing is een tweejarig project waaraan verscheidene scholen en zorginstellingen uit Groningen, Drenthe en Noord Overijssel samenwerken. Het project E-Flow Nursing wordt uitgevoerd door netwerk ZON. ZON, voorheen het Stagebureau Expertisecentrum, is het netwerk voor Zorg- en welzijnsopleidingen in Groningen, Drenthe en Noord Overijssel. Aan de netwerkorganisatie zijn door middel van de platforms verbonden twaalf VMBO scholen, Calibris, 120 zorg- en welzijnsinstellingen en ZorgpleinNoord.

Rondom thema's, zoals stage-, en beroepskrachtenplanning, innovatie van praktijkleren en examinering zijn platforms en kenniskringen georganiseerd (ZON, 2013). Het project is gericht op effectieve digitale doorlopende toetsing tussen schoolsoorten en werksoorten van verpleegkundigen. Door middel van deze digitale toetsing wordt getracht de rol van de werkbegeleider te optimaliseren. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de digitale toetsbank in Leerstation Zorg. Deskundigen uit het werkveld hebben toetsen klaargezet over verschillende stageafdelingen. In dit onderzoek wordt specifiek ingegaan op de invloed van de digitale toetsing op de rol van werkbegeleiders. Door middel van de digitale toetsing zoals hierboven beschreven, worden werkbegeleiders en studenten voorbereid op de komende stageperiode. In deze digitale toetsen komen vragen aan de orde die specifiek gericht zijn op de afdeling waar de studenten stagelopen. Ook de werkbegeleider maakt de toets en krijgt een beeld van wat de student heeft geleerd. Dit vergroot de dialoog tussen student en werkbegeleider over het vereiste kennisniveau op de afdeling. Halverwege de stageperiode krijgen de studenten de mogelijkheid om korte kennistoetsen te maken. Aan het einde van de stage maken de studenten en werkbegeleiders nog een keer om kennis te vergroten. Zij kunnen de resultaten van de twee toetsmomenten (begin en eind) vergelijken. Hieronder worden de doelstelling, probleemstelling en de deelvragen benoemd. Verder zullen een aantal begrippen gedefinieerd worden.

Doelstelling

Inzicht geven in hoeverre de voortgangstoets van het project E-Flow Nursing bijdraagt in de ontwikkelingsgerichte rol van werkbegeleiders.

Probleemstelling

In hoeverre en op welke manier heeft het maken van de E-Flow Nursing voortgangstoets, gemaakt door studenten en werkbegeleiders, invloed op de ontwikkelingsgerichte rol van werkbegeleiders?

Deelvragen

- Wat houdt de rol van werkbegeleider in?
- In hoeverre en op welke manier heeft de digitale toets bijgedragen aan de voorbereiding van de bpv-periode voor de werkbegeleiders?
- In hoeverre en op welke manier heeft de digitale toets bijgedragen in het ondersteunen en coachen van de stagiaire, door de werkbegeleider?
- In hoeverre en op welke manier heeft de digitale toets bijgedragen in de kennisontwikkeling van de werkbegeleider?

Het onderzoek verslag is verdeeld in drie hoofdstukken. In hoofdstuk 1 vindt u het theoretisch kader over de ontwikkelingsgerichte rol van werkbegeleider. In hoofdstuk 2 de onderzoeksmethodiek uitgewerkt in verschillende paragrafen. Hoofdstuk 3 geeft de resultaten weer van dit onderzoek. Vervolgens staat de discussie beschreven en tot slot de conclusie met de daarbij horende aanbevelingen.

Hoofdstuk 1: Beleidsmatig en theoretisch kader

In dit hoofdstuk is per paragraaf het beleidsmatig en theoretisch kader beschreven. In de eerste paragraaf wordt ingegaan op het project E-Flow Nursing en welke rol Netwerk ZON en Calibris daarin spelen. Vervolgens wordt de rol van werkbegeleider beschreven onderbouwt door literatuurstudie.

§1.1 Beleidsmatig kader

§1.1.1 E-Flow Nursing

E-Flow Nursing is een tweejarig project die van 1 maart 2012 tot 1 maart 2014 loopt. Het doel van dit project is om doorlopende digitale toetsen te ontwikkelen voor studenten van MBO verpleegkunde (3^e en 4^e jaar) en HBO verpleegkundigen. Het doel van deze digitale toetsen is studenten voorbereiden op de BPV periode en een beeld krijgen van het basisoniveau van de student. Werkbegeleiders maken de toets ook en kunnen deze gebruiken bij de begeleiding tijdens de BPV. Voor het maken van de toetsen wordt gebruik gemaakt van LeerstationZorg, een landelijke stichting die een digitale toetsbank heeft ontwikkeld. De landelijke stichting Leerstation Zorg ontwikkelt digitale toetsvragen waarmee verpleegkundigen kunnen werken aan hun kennisniveau. De digitale toetsen zouden een hulpmiddel kunnen zijn om verpleegkundige werkbegeleiders te helpen bij het begeleiden van studenten. In deze toetsbank staan 9000 vragen over verpleegkundige onderwerpen. De toetsen van E-Flow Nursing zijn samengesteld door verpleegkundigen en docenten tijdens constructietrajecten. Dit wil zeggen dat verpleegkundigen en studenten een halve dag bij elkaar komen en onderwerpen en vragen geselecteerd worden vanuit de toetsbank. De toetsen die studenten en werkbegeleiders maken staan op het niveau van twee jaar werkervaring en kosten gemiddeld een uur tijd. In de toets kan men na het maken van de vraag gelijk zien of zij de vraag goed of fout hebben en wordt er een kennisflits weergegeven met informatie over desbetreffende vraag. (LeerstationZorg, 2013).

§1.1.2 Netwerk ZON en Calibris

Netwerk ZON is het netwerk voor zorg en welzijnsopleidingen in Groningen, Drenthe en Noord-Overijssel, het wordt gevormd door vijf samenwerkende onderwijsinstellingen als de ROC's, Noorderpoort, Alfa-College, ROC Menso Alting, Drenthe College en de Academie voor Verpleegkunde van de Hanzehogeschool te Groningen. Aan de netwerkorganisatie zijn door middel van de platforms verbonden: 12 VMBO scholen, 120 zorg- en welzijnsinstellingen, ZorgpleinNoord en Calibris. Rondom thema's zoals stage- en beroepskrachtenplanning, innovatie van praktijkleren en examinering zijn platforms en kenniskringen georganiseerd. Calibris is het kenniscentrum voor zorg en welzijn. ZON en Calibris werken veel samen in het opstarten van projecten en deelname aan gezamenlijke overleggen. De kwaliteit en kwantiteit van stageplaatsen zijn centrale onderwerpen in deze samenwerking. De werkbegeleiders hebben het eerste contact met de student en zijn daardoor een rolmodel voor ze. Een onderdeel van Calibris is het versterken van werkbegeleiders in de rol van begeleider. Vanuit Calibris (2012) worden verschillende protocollen aangeboden om zo de kwaliteit van leren in de praktijk naar een hoger plan te brengen. Ook het aanbieden van verschillende trainingen vindt Calibris belangrijk. Werkbegeleiders kunnen verschillende trainingen volgen, waaronder een training over hun ontwikkelingsgerichte rol. De praktijkopleiders kunnen cursussen volgen via Calibris. Een deel van deze trainingen en cursussen organiseren ZON en Calibris gezamenlijk.

Samen met het ministerie van OCW, de MBO Raad, de vereniging van kenniscentra, MKB-Nederland en VNO-NCW is een protocol tot stand gekomen. Het protocol is een overzichtelijk geheel van bestaande afspraken over rollen en verantwoordelijkheden in de BPV. Deze bestaande afspraken gelden voor zowel voor de student, de werkbegeleider en het leerbedrijf. Door taken en verantwoordelijkheden van de werkbegeleider te benoemen en vast te leggen in het protocol wordt de voorbereiding, begeleiding, uitvoering, beoordeling en evaluatie van het BPV traject verbeterd.

§1.2 Theoretisch kader

Calibris (2012) geeft aan dat een werkbegeleider verschillende rollen vervult tijdens de BPV periode van de student: coach/begeleider, instructeur/opleider en beoordelaar.

Van Halem, de Leeuw en Stuut (2008) beschrijven dat coachen de grootste rol speelt in het proces van werk begeleiden. De coachende werkbegeleider stimuleert de student, motiveert, stelt open vragen en probeert de werkbegeleiding aan te passen aan wat de student nodig heeft. Het is belangrijk dat er afspraken gemaakt worden met de student en dat het leerproces bewaakt wordt. Om als coach goed te kunnen blijven functioneren is het belangrijk dat de werkbegeleider zichzelf ook laat coachen door een collega of de praktijkopleider van de instelling. Op deze manier leert de werkbegeleider oplossingsgericht coachen en kan hij dit toepassen bij de student. In de rol van opleider is de werkbegeleider verantwoordelijk voor de instructie van nieuwe taken en vaardigheden. Verder is het belangrijk dat de werkbegeleider kennis heeft over de leerwijze van de student (Van Halem et al., 2008).

In onderzoek van Tofade (2010) wordt ook beschreven dat coaching een belangrijke rol speelt voor de werkbegeleider. De coachende rol wordt gebruikt om prestaties te verbeteren, doelen te bereiken en het gewenste resultaat te behalen. Er worden in de gezondheidszorg verschillende coaching modellen gebruikt waar werkbegeleiders gebruik van maken. Tofade (2010) heeft onderzoek gedaan naar een aantal onderdelen van Co-Active Coaching. Co-Active Coaching is een methode die toegepast kan worden door werkbegeleiders. Het vraagt van de werkbegeleider een breed scala aan communicatieve vaardigheden, waaronder aandachtig luisteren, vragen stellen, feedback geven, de student aanmoedigen en het geven van oprechte lof. Ook staan er in Co-Active Coaching een aantal elementen centraal: De coach moet een verbinding ontwikkelen met de student. Hoe deze verbinding bereikt wordt, hangt af van de coach en student. Het kan zijn dat de coach en student een gezamenlijke hobby bewonderen of gelijkenissen in elkaar zien. De coach moet leren welke soort communicatie past bij de student. De coach zal een bepaalde strategie moeten ontwikkelen in effectieve motivatie en communicatie. De coach motiveert de student om te kijken naar zijn doelen. Op deze manier motiveert de coach de student op stappen te nemen in de richting van zijn doelen. Een krachtige vraag bevordert reflectief denken van de student. Een belangrijke rol van de coach is om het zelfbewustzijn en eigenwaarde van de student op te bouwen, hierin is het belangrijk dat de coach goed luistert naar de student.

In het onderzoek van Tofade (2010) geven studenten aan dat ze het prettig vinden dat de coach meer weet dan wat er gebeurt op de stageplek. Het is prettig dat de coach ook weet wat de student doet buiten stage om en hoe hij leeft. Het is belangrijk dat de coach dingen erkent van de student. Wanneer de student altijd negatieve feedback heeft ontvangen, is hij geneigd zijn sterkte punten en prestaties niet te erkennen. Als coach is het belangrijk om hierop in te springen. Als coach geloof je in de student. Als de student zijn capaciteiten onderschat, is het belangrijk dat de coach de student uitdaagt. Deze uitdaging kan de student stimuleren tot vooruitgang. De coach vraagt de student regelmatig naar zijn vooruitgang, doormiddel van reflectie.

Door deze reflectie kan de coach zien hoe het leerproces van de student verloopt en waar eventueel de aandachtspunten liggen (Tofade, 2010). Volgens van Damme (2003) helpt de coach de student tijdens de BPV. De coach helpt de student zijn verlangens, dromen, doelen, maar ook de ongenoegens, interne conflicten en problemen om te buigen tot positieve doelen. De coach moet zijn aandacht richten op de student en zijn doelen. Om goed te kunnen coachen is het belangrijk dat de coach de student stimuleert tot zelfverantwoordelijkheid en zelfsturing. Om goed te kunnen coachen is het belangrijk dat de coach beschikt over een aantal kenmerken: het kiezen voor de welzijn van de student, mensvriendelijk werken en inspelen op ervaring. Bij coachen gaat het erom dat er gereflecteerd wordt op het zelfsturend vermogen van de persoon. De coach helpt de student tijdens de BPV (Van Damme, 2003). Van Damme (2003) schrijft ook dat het bij coachen gaat om het reflecteren op het zelfsturend lerend vermogen van de student. Volgens Ratering en Hafkamp (2000) vindt zelfsturend leren plaats wanneer de werkbegeleider zelf vanuit zijn rol als werkbegeleider: doelen bepaalt, kiest voor bepaalde leermethoden, zeggenschap heeft over zijn eigen leren. Leren is een belangrijk middel om te ontplooiën. Zelfsturend leren kent een basis en deze basis wordt gevormd door één van de belangrijkste kenmerken van de mens: ons verlangen zodanig van onze ervaringen te leren dat de kwaliteit van ons bestaan wordt verbeterd. De discipline om leerbehoeften om te zetten in leerdoelen om hier vervolgens methodisch aan te werken. Ratering en Hafkamp (2000) beschrijven vijf fasen in zelfsturend leren:

- Innerlijk luisteren: In de fase is het belangrijk dat de werkbegeleider de tijd neemt om naar zichzelf te luisteren. In deze fase komt het gevoel van nieuwe dingen leren naar boven.
- Reflectie op de huidige situatie: In deze fase doordenkt de werkbegeleider de huidige situatie. Door te reflecteren op de situatie zal het de werkbegeleider lukken leerbehoeften te onderkennen.
- Vaststellen leerbehoefte: Een leerbehoefte heeft meestal de volgende aspecten: kennis en inzicht, vaardigheidscomponent en gevoelens die hiermee samen hangen.
- Formuleren leerdoel: De werkbegeleider wordt gedwongen te formuleren wat hij wilt leren en in hoeverre dat doel bereikt kan worden of is bereikt.
- Experimenteren en toepassen: In deze fase worden de leerdoelen beoefend (Ratering & Hafkamp, 2000).

Van Halem, Stuut & Verbeek (2010) beschrijven dat naast de coachende rol de werkbegeleider studenten beoordeelt en opleidt tijdens hun BPV periode. In de rol van beoordelaar, is de werkbegeleider verantwoordelijk voor het beoordelen van de voortgang van de student. Er zijn twee redenen om te beoordelen: beoordelen om te leren, ontwikkelingsgerichte beoordeling en beoordelen om te examineren, kwalificerende beoordeling. Beoordelen om te leren wil zeggen ontwikkelingsgericht beoordelen. Hierin geeft de werkbegeleider feedback aan de student. Met deze feedback kan de student zich verder ontwikkelen. De werkbegeleider maakt met de student afspraken over punten die ze in de toekomst verder moet ontwikkelen. De ontwikkelingsgerichte gegevens van het leerproces worden meegenomen in de beoordeling. De werkbegeleider heeft een aantal taken in de beoordeling van de student. Hij zorgt voor het organiseren van de stage en observeert hierin het gedrag van de student. Ook overlegt de werkbegeleider met de student over de voortgang van de BPV en wat de werkbegeleider hierin kan betekenen om de student te motiveren tot handelen. Zo probeert de werkbegeleider de student tijdens het proces op te leiden tot een goede verpleegkundige (van Halem et al., 2010).

Volgens BPV Toolkit (2013) heeft de werkbegeleider in de rol van opleider de taak om leersituaties voor de student te creëren, zodat zij haar doelen kan behalen. Hierin is het belangrijk dat de werkbegeleider een goed leerklimaat schept waarin de student goed kan leren.

Om een goed leerklimaat te scheppen is het niet alleen belangrijk hoe de werkbegeleider omgaat met de student, maar ook hoe collega's om gaan met de student, in welke ruimte de student leert, welke regels er zijn, welke spullen beschikbaar zijn om te leren en hoe de sfeer in de omgeving is (BPV Toolkit, 2013). Van Halem et al. (2010) geven aan dat het wenselijk is een student te leren kennen voor aanvang van de BPV periode, door middel van bijvoorbeeld een sollicitatiegesprek. Hierbij is het belangrijk dat de werkbegeleider van tevoren bepaald wat hij wil weten van de student en wat de student graag zou willen weten van de werkbegeleider. Wanneer het gesprek heeft plaatsgevonden is het de taak van de werkbegeleider en organisatie om te beslissen of zij de student willen en kunnen opleiden. Wanneer er besloten is dat de student binnen de organisatie haar BPV uit mag voeren zorgt de werkbegeleider ervoor dat de student goede informatie ontvangt van de organisatie. Voor de student is het prettig dat zij deze informatie ontvangt voordat de BPV periode van start gaat. De werkbegeleider zorgt ervoor dat de student deze informatie op tijd ontvangt, zodat zij voorbereid haar BPV ingaat (van Halem, et al. 2010). In de rol van opleider is het belangrijk om de student zo vroeg mogelijk te stimuleren in verantwoordelijkheid nemen voor de voortgang van haar opleiding. Een handig hulpmiddel hierin zijn het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP) en persoonlijk activiteitenplan (PAP) van de student. Als werkbegeleider is het belangrijk om de student te begeleiden in het plannen activiteiten te plannen en te organiseren en dat kan door gebruik te maken van de POP en PAP (van Halem et al., 2010). Severinsson en Hallberg (1996) hebben een studie gedaan naar de rol van werkbegeleiders in het begeleidingsproces van studenten in de verpleegkundige zorg. De resultaten van dit onderzoek laten zien dat werkbegeleiders hun eigen kennis en vaardigheden in het beroep willen verbeteren en het belangrijk vinden mee te werken aan ontwikkelingen in de zorg. De werkbegeleiders geven aan bij te willen dragen aan de rol van werkbegeleider en een rolmodel te zijn voor collega's en studenten. Behalve naar de professionele houding wordt er ook naar de persoonlijkheid van werkbegeleiders gekeken. De werkbegeleiders geloven dat de organisatie waarvoor men werkt ook invloed heeft op de kwaliteit van werkbegeleiding. Een goed functionerende organisatie levert betere resultaten en heeft ook een positief effect op de ontwikkeling van werkbegeleiding en uiteindelijk op de student. Uit dit onderzoek van Severinsson en Hallberg (1996) kan geconcludeerd worden dat er verschillende vaardigheden van belang zijn die de rol van werkbegeleider inhoudt. Deze vaardigheden zijn erg belangrijk maar uiteindelijk bepalen karaktereigenschappen en de persoon achter de werkbegeleider hoe een verpleegkundige zijn/haar student begeleidt (Severinsson & Hallberg, 1996). Tijdens het uitvoeren van vaardigheden oordeelt de werkbegeleider of de student de handelingen correct uitvoert. De laatste taak die de werkbegeleider heeft in haar rol als beoordelaar is het geven van ontwikkelingsgerichte feedback (van Halem et al., 2010). Feedback is op verschillende manieren van belang voor het leren van verpleegkundige studenten. Zo geeft het verpleegkundigen inzicht in hoe zij presteren bij bepaalde taken. Het geeft hen informatie of zij voldoen aan een standaard of een doel dat bereikt moet worden en het kan verpleegkundigen inzicht bieden in eventuele fouten die zij maken. Men kan verschillende vormen van feedback onderscheiden zo schrijven Baars en van der Werf (2007):

- Cognitieve feedback: deze vorm is gericht op de cognitie, ofwel het denken over het handelen. Het is feedback over een taak of opdracht. Vaak geeft deze vorm van feedback inzicht in de wijze waarop een taak is uitgevoerd en de resultaten hiervan.
- Affectieve feedback: affectieve feedback is gericht op het gevoel, de affectie. Bij deze vorm van feedback worden gevoelens geuit. Men geeft iemand bijvoorbeeld een compliment of wijst iemand terecht bij een fout. Met name het geven van complimenten kan leiden tot een open en ontspannen sfeer. Dit kan het leerproces ten goede komen.

- Regulatieve feedback: bij de vorm van feedback geeft men gerichte aanwijzingen. Hierdoor kan bepaald gedrag bijgesteld en verbeterd worden. De verpleegkundige die deze vorm van feedback ontvangt, kan de informatie gebruiken om toekomstige gedrag te sturen.

Feedback is het meest effectief als het zo gedetailleerd mogelijk is. Ook is het van belang dat het zo snel mogelijk volgt op het gedrag in kwestie. Er moet niet te veel feedback gegeven worden. Nadeel hiervan is dat het vaak niet tot leren leidt. Bij een teveel aan feedback zijn verpleegkundigen niet meer geneigd dingen zelf uit te zoeken en te proberen. Ze krijgen immers alle informatie al aangereikt (Baars, van der Werf, 2007). Volgens de Hoop, Poncin en Spitteler (2002) is een ander belangrijk onderdeel voor de werkbegeleider wat nog niet genoemd is, supervisie. Supervisie is een vorm van deskundigheidsbevordering dat binnen zorg en welzijn een belangrijk onderdeel is voor de werkbegeleider. Het overdragen van kennis staat in supervisie op de eerste plaats. Reflecteren speelt een belangrijke rol bij supervisie. De kwaliteit van het persoonlijk functioneren van de student staat centraal. De student leert van zijn eigen werk. De werkbegeleider helpt de student zodanig dat zij zo goed mogelijk functioneert in de praktijk. Door samen te evalueren en te reflecteren over het persoonlijk functioneren van de student kan de werkbegeleider samen met de student verschillende uitgangspunten kiezen, die een bijdrage leveren het behalen van de opgestelde competenties (de Hoop et al., 2002). Een werkbegeleider kan zijn competenties vergroten en ontwikkelingsgericht bezig zijn. Allereerst is het belangrijk dat de werkbegeleider bewust is van de verschillende rollen die ze vervullen. Vaak lopen de verschillende rollen in elkaar over, maar als de werkbegeleider leert om hier bewust tussen te schakelen zal het ze steeds beter afgaan (van Halem et al., 2008).

In dit hoofdstuk is het beleidsmatig en theoretisch kader uitgewerkt. Uit het beleidsmatig kader komt naar voren wat het project E-Flow Nursing inhoudt. Het is een tweearig project en wordt uitgevoerd met als doel de student voor te bereiden op de BPV periode en daardoor het basis kennisniveau van de student inzichtelijk te maken. Uit het theoretisch kader is naar voren gekomen dat coachen een belangrijke rol speelt werkbegeleider in de ontwikkelingsgerichte rol. Door coachen stimuleert en motiveert de werkbegeleider de student. In het coaching proces worden afspraken gemaakt met de student. Belangrijk is dat de werkbegeleider zichzelf ook laat coachen om zo te leren hoe hij de student oplossingsgericht coacht (van Halem et al., 2008). Van Halem et al. (2010) geven aan dat door middel van reflectie de vooruitgang van de student inzichtelijk gemaakt wordt. Bij het coachen gaat het erom dat er gereflecteerd wordt op het zelfsturend vermogen. Ook het beoordelen speelt een belangrijke rol bij de werkbegeleider. In deze rol geeft de werkbegeleider feedback aan de student, zodat de student zich verder kan ontwikkelen. Baars en van der Werf (2007) zeggen dat feedback de student inzicht geeft in hoe zij presteren bij bepaalde taken en welke fouten zij hierin maken. In de rol van opleider heeft de werkbegeleider de taak om leersituaties voor de student te creëren, zodat doelen behaald worden. Uit onderzoek van Severinsson en Hallberg (1996) is gebleken dat werkbegeleiders hun eigen kennis en vaardigheden willen verbeteren. Supervisie is ook een belangrijk onderdeel voor werkbegeleiders. Hierin gaat het vooral om het overdragen van kennis en reflecteren (de Hoop et al., 2002).

Hoofdstuk 2: Onderzoeksmethodiek

In dit hoofdstuk wordt de onderzoeksmethodiek beschreven die gebruikt is voor dit onderzoek. Er wordt per paragraaf beschreven welke stappen in de onderzoeksmethodiek zijn doorlopen.

§2.1 Onderzoeksdesign

Kwantitatief onderzoek

De vormgeving van dit onderzoek is een kwantitatief design. Een kwantitatief onderzoek biedt cijfermatig inzicht en geeft vrijwel altijd antwoord op vragen die in termen van hoeveelheid kunnen worden uitgedrukt. In dit onderzoek betekent dat uit hoeveel werkbegeleider de populatie bestaat en hoeveel werkbegeleiders daadwerkelijk meegewerkt hebben aan het onderzoek (Verhoeven, 2010). In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van het volgende design: methode survey onderzoek. Een survey onderzoek is een systematische ondervragen van een groot aantal personen op een aantal van tevoren bepaalde punten (Korzilius, 2000).

Er is gebruik gemaakt van een schriftelijk onderzoek en deze zijn opgestuurd naar de meewerkende werkbegeleiders. Tijdens dit onderzoek is gebruik gemaakt van informed consent. Dit is één van de basisprincipes van wetenschappelijke ethiek. Informed consent wil zeggen dat de personen waarbij het onderzoek uitgevoerd wordt, geïnformeerd moeten worden over het onderzoek (Billiet, 2005).

§2.2 Populatie en steekproef

Het onderzoek is uitgevoerd onder werkbegeleiders (N=165) in de provincies Groningen Drenthe en Noord Overijssel, die in de periode september 2012 tot juli 2013 studenten begeleiden tijdens hun stageperiode. Tijdens het onderzoek is er gekeken naar de ervaringen van werkbegeleiders die de digitale toets hebben gemaakt en of deze toets een ontwikkelingsgerichte rol heeft in de functie van werkbegeleider.

§2.3 Dataverzameling

Het projectteam van E-Flow Nursing heeft van september tot februari 2012 werkbegeleiders, die tijdens deze periode studenten begeleiden tijdens hun stageperiode, bereid gevonden mee te werken aan de digitale toetsing. In deze periode werd de digitale toets aangeboden. De meewerkende werkbegeleiders zijn tijdens de periode februari tot juli 2013 weer door het projectteam benaderd om nogmaals deel te nemen aan het onderzoek. Ook zijn in deze periode nieuwe werkbegeleiders benaderd en zijn van deze werkbegeleiders gegevens als e-mailadressen en telefoonnummers verkregen.

Door middel van een bestaande enquête zijn de gegevens verkregen. In april 2013 is de enquête per mail of post verstuurd naar de werkbegeleiders. Na een week is een reminder verstuurd aan de werkbegeleiders waarvan de enquête nog niet was verkregen. Vervolgens hebben de onderzoekers een week later nogmaals een reminder verstuurd met de vraag tot het invullen van de enquête. Na twee weken is er telefonisch contact opgenomen met werkbegeleiders met de vraag of zij de enquête alsnog in zouden willen vullen. Tot slot is er nog een reminder met een laatste oproep verstuurd naar de werkbegeleiders met hierin het verzoek om de enquête alsnog te willen invullen. De dataverzameling voor en tijdens het uitvoeren van het onderzoek heeft plaats gevonden aan de hand van de enquête. Tevens is informatie over Calibris en Netwerk Zon verkregen via Elvira Coffetti.

§ 2.4 Meetinstrument

Om het onderzoek tot een goed resultaat te brengen om gegevens te verzamelen is gebruik gemaakt van een enquête.

Een enquête is een vragenlijst met opgestelde vragen die aan verschillende mensen voorgelegd kan worden. Door het houden van een enquête wordt informatie verzameld over een van te voren bepaald thema (van Halem & Muller, 2009).

De enquête is ontwikkeld door het projectteam van E-Flow Nursing. De enquête is verspreid per e-mail en post. Op deze manier zijn een groot aantal werkbegeleiders benaderd.

De enquête begint met algemene vragen, zoals de hoogst opgeleide opleiding, in welke branche de werkbegeleider werkzaam is, hoelang ze al werkzaam zijn in deze branche, hoelang ze al stagiaires begeleiden en of ze bekend zijn met leerstation zorg. Vervolgens gaat de enquête in op de digitale toets die de werkbegeleiders gemaakt hebben en op de rol van werkbegeleider. Voor de enquête zie bijlage 1.

§ 2.5 Data analyse

Analyseren is de systematische verwerking van de gegevens tot resultaten en conclusies om de vraagstelling te beantwoorden (Boeije, 't Hart & Hox, 2009).

De data die de onderzoekers verkregen hebben uit de vragen van de enquête zijn verwerkt met het programma genaamd Statistical Package for the Sociale Sciences (SPSS). Hierbij is gebruik gemaakt van statistieken.

§ 2.6 Ethische aspecten

In de beroepscode van de verpleegkundige staat het volgende beschreven:

'Als verpleegkundige werk ik mee aan wetenschappelijk onderzoek gericht op de verbetering van de volksgezondheid' (NU'91, 2003).

Uit dit onderzoek zal naar voren komen of de digitale toets bijdraagt aan de ontwikkelingsgerichte rol van werkbegeleiders. Wellicht kunnen werkbegeleiders hun rol beter uitvoeren, waardoor de studenten beter begeleid worden tijdens hun stageperiode. Hierdoor wordt de kwaliteit van zorg verbeterd doordat studenten goed op de hoogte zijn van de verpleegkundige zorg die zij moeten uitvoeren, mede door de goede begeleiding van werkbegeleiders. Tijdens het werken aan het onderzoek hebben de onderzoekers zich gehouden aan de beroepscode verpleegkundige/verzorgende binnen praktijkgericht onderzoek voor het HBO. Er is rekening gehouden met het feit dat medewerking aan het onderzoek op vrijwillige basis is. Daarnaast is de anonimiteit gewaarborgd door geen namen te benoemen. De informatie van de populatie wordt alleen binnen het onderzoeksverslag verwerkt wanneer hier toestemming voor is gegeven. Voorafgaand aan het onderzoek heeft geen goedkeuring door de medisch-ethische toetscommissie plaatsgevonden, omdat dit een verkennend onderzoek is en er gebruik is gemaakt van een voorgestructureerde vragenlijst waaraan deelname vrijblijvend is.

§2.7 Begripsdefiniëring

- **Ontwikkelingsgerichte rol werkbegeleider:** Een werkbegeleider is de directe begeleider van een student tijdens de stage. De werkbegeleider werkt in een leerbedrijf en vormt voor hem de vakmatige spiegel. De werkbegeleider geeft de student inzicht in hoever hij/zij de gewenste competentie beheerst, zet de student aan tot zelfontplooiing, optimaliseert de randvoorwaarden waarbinnen een student leert, houdt de eigen begeleidingsvaardigheden actueel en helpt mee aan het verbeteren van de werkbegeleiding tijdens de stageperiode. Hij is gericht op de ontwikkeling van studenten en zichzelf. Dit vraagt van hem een leergierige en open houding waarbij ook geduld en doorzettingsvermogen nodig zijn (Calibris, 2012).

De populatie van dit onderzoek betreft 165 werkbegeleiders. Er is gekeken of de stagetoets bijdraagt aan de ontwikkelingsgerichte rol van de werkbegeleider. Het project team van E-Flow Nursing heeft werkbegeleiders bereid gevonden mee te werken aan de digitale toetsing. Aan de hand van een bestaande enquête zijn gegevens verkregen. De enquête is per post en email verstuurd. In totaal zijn er drie reminders verstuurd en is er telefonisch contact geweest met een aantal werkbegeleiders. De gegevens zijn verwerkt in het programma SPSS. Hierdoor is een duidelijk beeld van de resultaten verkregen.

Hoofdstuk 3: Resultaten

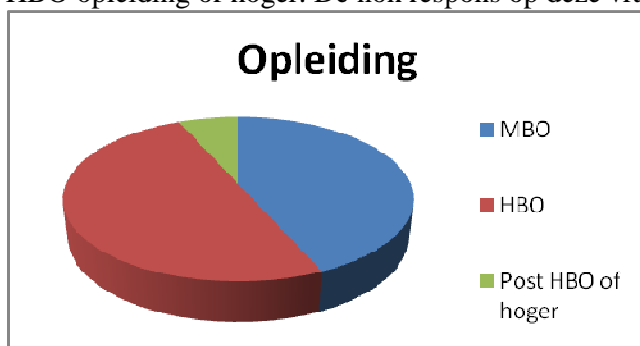
In dit hoofdstuk zijn de resultaten van het onderzoek beschreven. Dit hoofdstuk is onderverdeeld in een aantal paragrafen. In deze paragrafen staan algemene gegevens beschreven, de stagetoets en de beantwoording van de opgestelde deelvragen.

§3.1 Algemene gegevens

De resultaten van de algemene gegevens zijn gebaseerd op de stagetoets die werkbegeleiders hebben gemaakt. Aan de hand van de resultaten wordt uiteindelijk een antwoord verkregen op de vraag of de stagetoets heeft bijgedragen aan de ontwikkelingsgerichte rol van de werkbegeleider en de daarbij horende deelvragen.

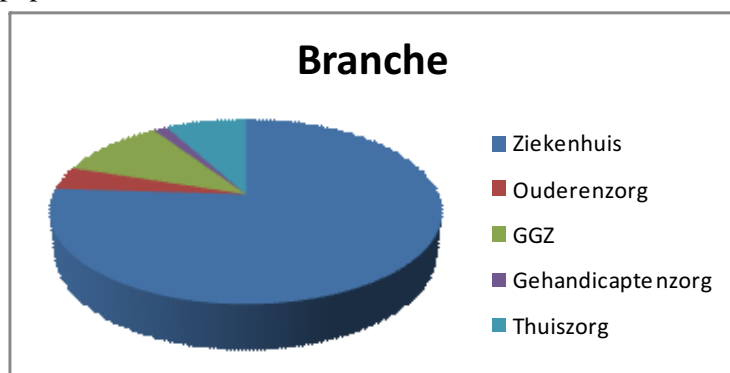
Van de 165 uitgezette enquêtes onder de populatie zijn er 77 ingevuld en retour gestuurd. Dit is een respons van 47%.

In onderstaand cirkeldiagram is af te lezen dat 50% van de werkbegeleiders een HBO diploma bezitten. Gevolgd met 43,4%, van de werkbegeleiders die een MBO opleiding hebben afgerond. Slecht een klein gedeelte van de werkbegeleiders, 6,6%, heeft een afgerond post HBO opleiding of hoger. De non respons op deze vraag is een percentage van 1,3%.

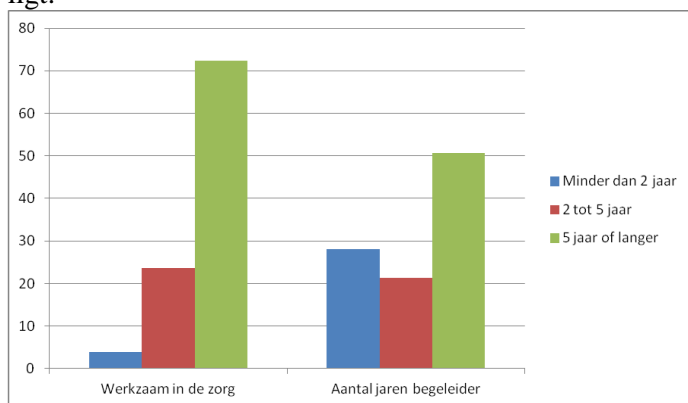
Figuur 1: Opleiding (N=76)

Hieronder is een overzicht weergegeven in welke branche de werkbegeleiders werkzaam zijn. Er is een non respons van 1,3%. Uit de diagram is af te lezen dat 75% van de werkbegeleiders werkzaam is binnen het ziekenhuis. Binnen de GGZ zijn acht werkbegeleiders werkzaam, dit is 10,5% van de gehele populatie. Binnen de thuiszorg zijn 7,9% van de werkbegeleiders werkzaam. In de gehandicaptenzorg en ouderenzorg is een klein gedeelte van de hele populatie werkzaam.

Figuur 2: Werkzaam in welke branche (N=76)

Het staafdiagram in figuur 3 geeft in percentages het aantal jaren weer dat werkbegeleiders werkzaam zijn in de zorg weer en hoeveel aantal jaren zij stagiaires begeleiden. Ook hier is een non respons van 1,3%. In de staafdiagram is duidelijk af te lezen dat het grootste gedeelte van de werkbegeleiders, 72,4%, 5 jaar of langer werkzaam is in de zorg en tevens stagiaires begeleid. Het percentage dat 2 tot 5 jaar werkzaam is in de zorg is bijna gelijk aan het aantal jaren begeleiding wat gegeven wordt. Wat opvalt in de staafdiagram is dat slechts een klein percentage van de werkbegeleiders minder dan 2 jaar werkzaam is binnen de zorg, dit is 3,9%. Hier staat tegen over dat het percentage minder dan 2 jaar begeleiding een stuk hoger ligt.

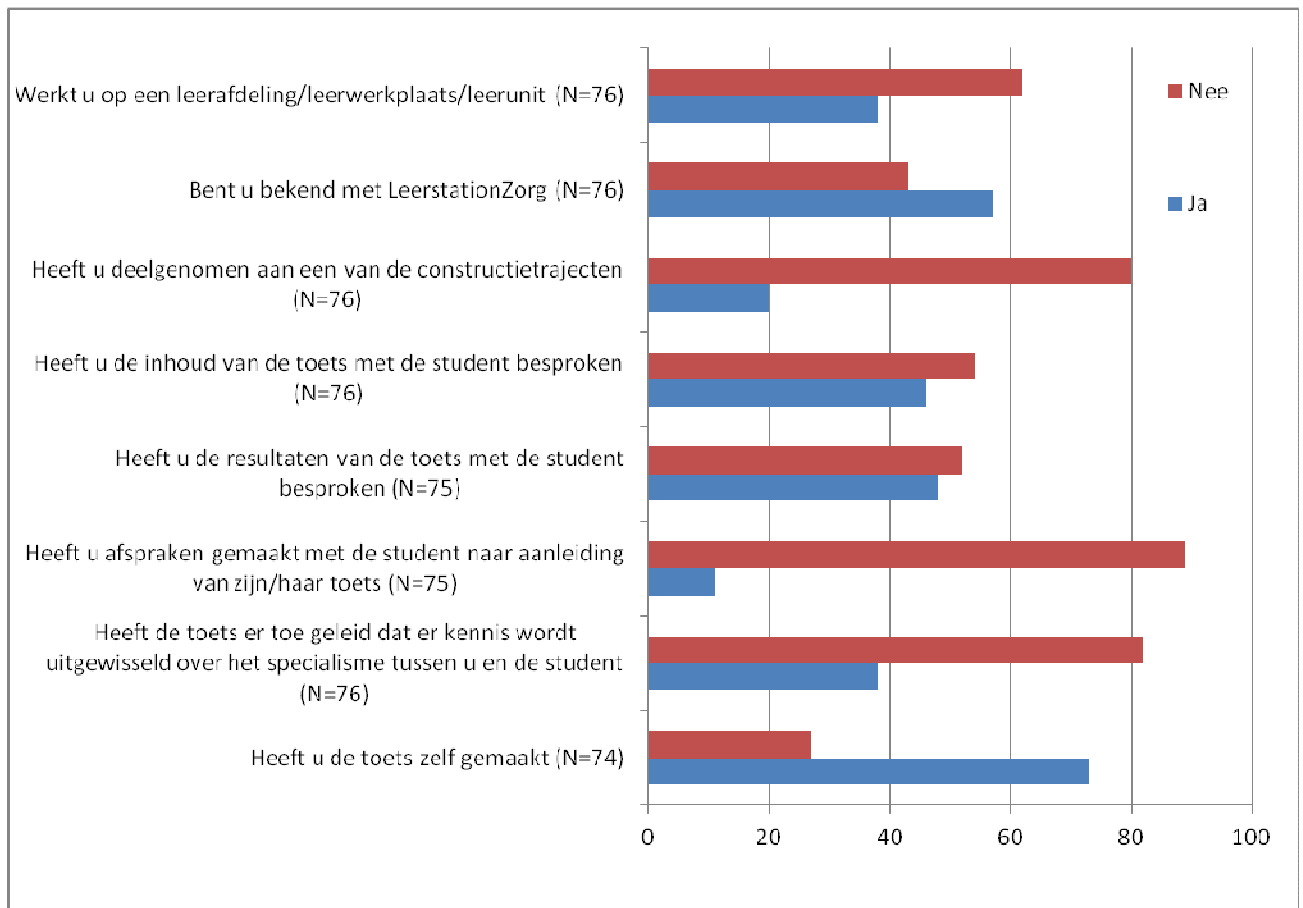

Figuur 3: Werkzaam in de zorg en aantal jaren begeleider (N=76)

§3.2 Algemene vragen met betrekking tot de stagetoets

In onderstaand figuur zijn de algemene vragen uit de enquête weergegeven met betrekking tot het project en de stagetoets. De lengte van de staafdiagrammen geeft aan hoeveel werkbegeleiders de vragen beantwoord hebben met ja of nee. Van de 77 werkbegeleiders hebben 54 de toets zelfgemaakt, dit is een percentage van 73%. De non respons op deze vraag is 3,9%. Uit de vragen of de inhoud en resultaten van de toets besproken zijn met de student valt op dat ongeveer de helft van de werkbegeleiders de uitslag hebben besproken met de student. Wat ook opvalt is dat 61,8% van de werkbegeleiders geen kennis met de student heeft uitgewisseld over het specialisme aan de hand van de stagetoets. Op deze vraag is de non respons 1,3%. Het grootste gedeelte van de werkbegeleiders, 80%, heeft niet deelgenomen aan een van de constructietrajecten en hebben dus niet meegewerkt aan het ontwikkelen van de stagetoets. De non respons is 1,3%.

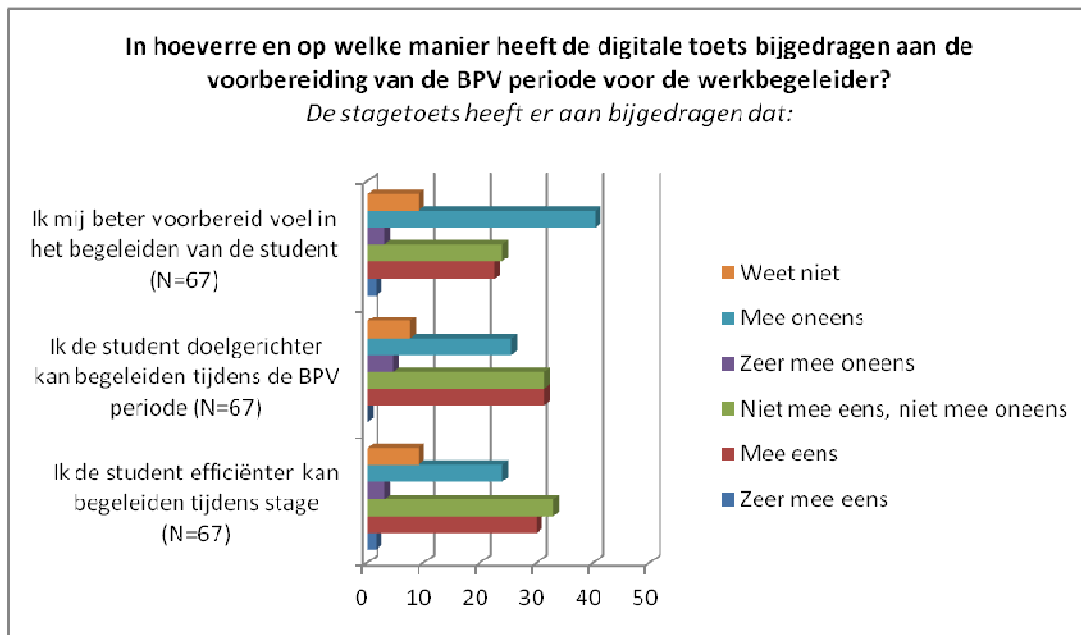

Figuur 4: Algemene vragen met betrekking tot de stagetoets

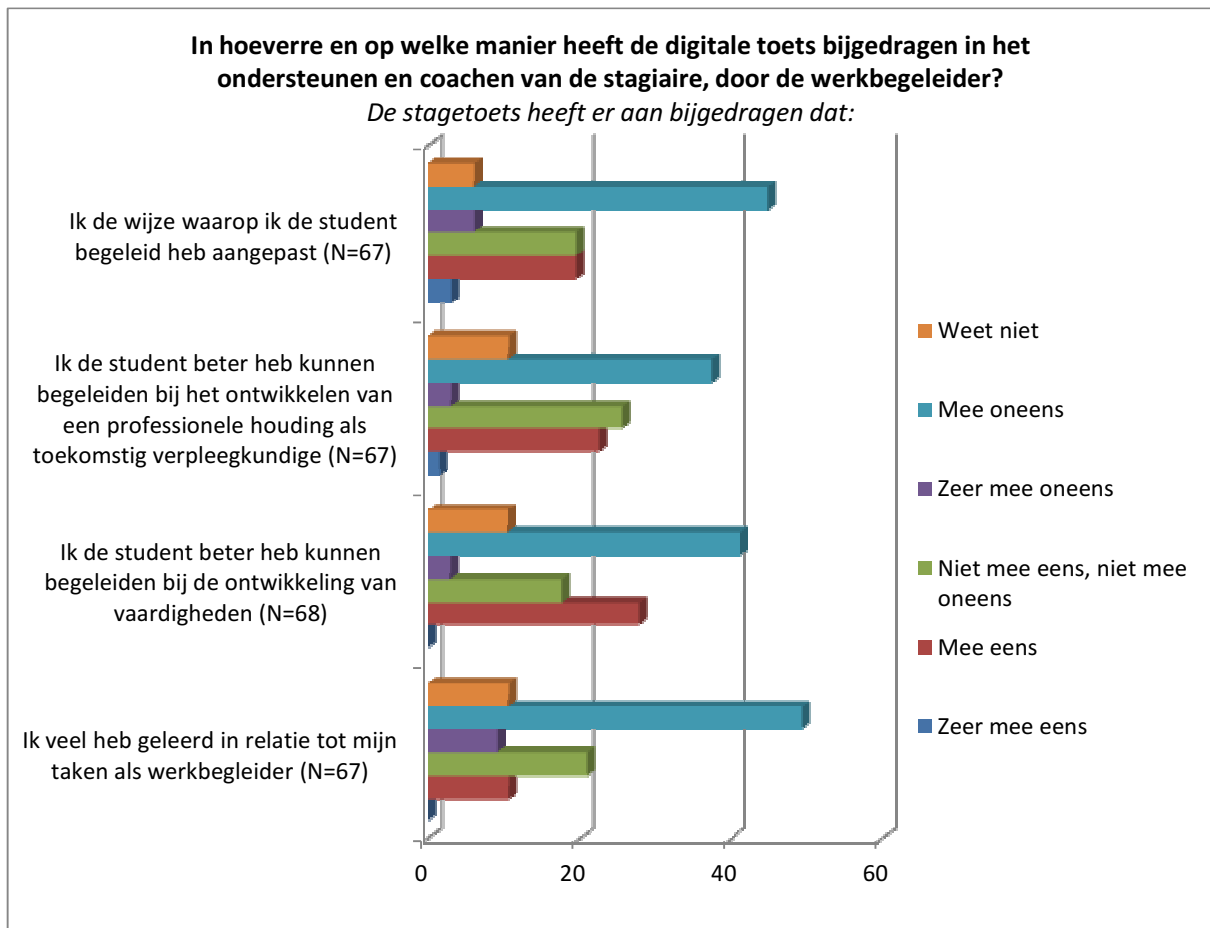
§3.3 Beantwoording deelvragen

In figuur 5 zijn de belangrijkste vragen samengevoegd die een antwoord geven op de deelvraag in hoeverre en op welke manier de toets bijdraagt aan de voorbereiding van de BPV periode voor de werkbegeleider. Uit de resultaten komt naar voren dat er een non respons van 13% is. Uit de staafdiagram is op te maken dat 40,3% van de werkbegeleiders zich niet beter voorbereid voelt in de begeleiding van de student. Het percentage mee eens en niet mee eens, niet mee oneens is bijna gelijk aan elkaar. In de diagram is af te lezen dat 31,3% van de werkbegeleiders de toets vindt bijdragen aan het doelgerichter begeleiden van de student tijdens de BPV en dat 25,4% het oneens is met deze vraag. Zij vinden dat de toets niet bijdraagt aan het doelgerichter begeleiden van de student tijdens de BPV. Hier tegenover staat ook dat 31,3% het niet mee eens, niet mee oneens is met de vraagstelling is. Zij kunnen niet aangeven of de toets daadwerkelijk aan het doelgerichter begeleiden bijdraagt. In de staafdiagram is af te lezen dat bijna 30% van de werkbegeleiders vind dat ze door de toets de student efficiënter kunnen begeleiden tijdens de BPV periode. Hier tegenover staat dat 23,9% het er juist mee oneens is. Wat laat zien dat de meningen over de toets nogal verdeeld zijn.

Figuur 5: Voorbereiding BPV periode voor werkbegeleider

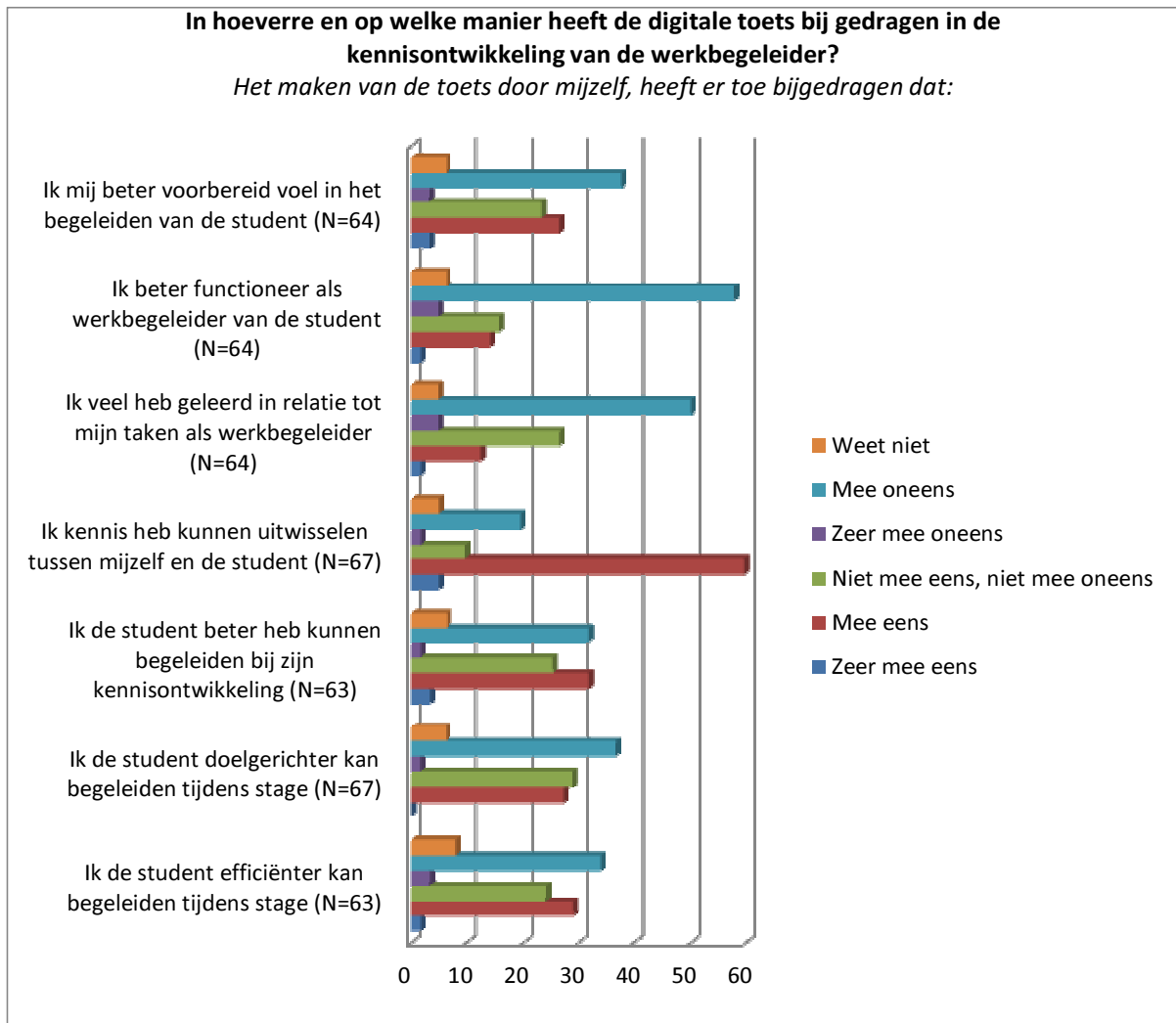
In onderstaand tabel zijn vragen samengesteld die een antwoord geven op de deelvraag of de stagetoets bijdraagt in het ondersteunen en coachen van stagiaires, door de werkbegeleiders. In de diagram is af te lezen dat de meerderheid van de werkbegeleider het oneens is met de gestelde vragen, dit komt duidelijk naar voren. 44,8% van de werkbegeleiders heeft de wijze van begeleiding niet aangepast na het maken van de toets, daarentegen heeft 19,4% de begeleiding wel aangepast. Een aantal werkbegeleiders geven aan niet te weten of zij de wijze van begeleiding aangepast hebben. Op deze vraag is een non respons van 13%. Op de vraag of de stagetoets bijgedragen heeft aan de begeleiding bij het ontwikkelen van een professionele houding als verpleegkundigen is het merendeel van de werkbegeleiders het niet met deze vraag eens. Zij vinden dat de stagetoets hier niet aan bijgedragen heeft. 22,4% vindt dat de stagetoets wel bij heeft gedragen aan het ontwikkelen van een professionele houding. Slechts een klein percentage, 1,5% van de respondenten is het er zeer mee eens dat de toets daar toe bijdraagt. Ook hier is een non respons van 13% aanwezig. Of de toets bijdraagt aan de begeleiding bij de ontwikkeling van vaardigheden is 27,9% van de werkbegeleiders het hier mee eens. De werkbegeleiders vinden door het maken van de toets zij de student beter kunnen begeleiden bij het aanleren vaardigheden. Hier staat wel tegenover dat het grootste gedeelte juist niet vindt dat de toets hier iets aan bijdraagt. Er is een non respons van 11,7%. Wat duidelijk naar voren komt in de tabel is dat bijna 50% van de werkbegeleiders vindt dat de stagetoets niet bij heeft gedragen in hun taken als werkbegeleider. Toch vindt 10,4% juist wel dat de stagetoets hieraan heeft bijgedragen, dit zijn ongeveer 8 werkbegeleiders van de 77. Ook is af te lezen dat 20,9% van de werkbegeleiders niet goed te weten of de toets bij heeft gedragen aan de taken als werkbegeleider. De non respons is 13%.

Figuur 6: Bijdrage in ondersteunen en coachen door werkbegeleider

Onderstaand tabel geeft een overzicht weer van de vragen uit de enquête die een antwoord geven op de deelvraag in hoeverre en op welke manier heeft de stagetoets bijgedragen aan de kennisontwikkeling van de werkbegeleider. 29 % van de werkbegeleiders geven aan door het maken van de toets, zij de student efficiënter kunnen begeleiden. Terwijl 33,9% van de werkbegeleiders het hier niet mee eens is en vindt dat de toets niet bijgedragen heeft aan het efficiënter begeleiden van de student. Hierin is een klein verschil te zien dat werkbegeleiders de toets wel en niet vinden bijdragen. Ook geven een aantal werkbegeleiders aan dat ze niet weten of de toets hieraan heeft bijgedragen en antwoorden ontkennend. De non respons op bovenstaande vraag is 16,9%. Op de vraag of de toets bijgedragen heeft aan het beter begeleiden van de student bij zijn of haar kennisontwikkeling zijn de meningen verdeeld. 31,7% van de werkbegeleiders is het hier namelijk mee eens en ook mee oneens. De non respons ligt hierbij op 18,2%. In de tabel is duidelijk af te lezen dat veel werkbegeleiders vinden dat zij door de stagetoets kennis hebben kunnen uitwisselen met de student. Hier is het non respons 13%. Ook valt op dat bijna de helft van de werkbegeleiders door de stagetoets niet veel geleerd heeft met betrekking tot haar taken als werkbegeleider. Een klein percentage, 12,5%, vindt dat de stagetoets wel heeft bijgedragen aan de taken van de werkbegeleider. Ook hierbij is de non respons 16,9%.

Een groot percentage, 57,8%, vindt dat de toets niet bijgedragen heeft aan het beter functioneren als werkbegeleider, terwijl 14,1% dit wel vindt. Op de vraag of de toets bij heeft gedragen in het beter voorbereid voelen in de begeleiding van de student antwoordt het merendeel van de werkbegeleiders, 37,5%, het hier niet mee eens te zijn. Zij geven aan zich door de toets zich niet beter voorbereid te voelen. Hier tegenover staat dat iets meer dan een kwart van de werkbegeleiders dit wel vindt. Ook geven 23,4% van de werkbegeleiders een ontkennend antwoord en weten het dus niet. Op bovenstaande vragen is non respons van 16.9%.

Figuur 7: Bijdrage kennisontwikkeling werkbegeleider

§3.4 Opmerkingen enquête

Tijdens het invullen van de enquête hebben werkbegeleiders ook de gelegenheid gekregen om opmerkingen te plaatsen. 57% van de werkbegeleiders heeft hier gebruik van gemaakt. Bij deze ingevulde opmerkingen kwam naar voren dat acht werkbegeleiders de toets te moeilijk vinden voor studenten en dat deze niet aansluit bij de praktijk of het specialisme.

Werkbegeleiders geven ook aan dat de vragen die gesteld worden te medisch zijn. Er komen teveel medische termen in de toets voor die niet op de werkvloer gebruikt worden en niet relevant zijn voor de studenten. Ook wordt aangegeven dat er in de toets vragen aan bod komen die volgens de werkbegeleiders niet te maken hebben met de afdeling waar de student haar BPV periode volgt. Acht werkbegeleiders geven daarentegen aan de toets wel belangrijk te vinden voor de studenten als voorbereiding op hun BPV periode. De werkbegeleiders krijgen door het maken van de digitale toets inzicht in het kennisniveau van de studenten die de toets gemaakt hebben. Ook geven ze aan dat door de toets studenten weten waar ze staan in hun kennisniveau en hier aan kunnen werken tijdens de BPV periode.

Uit de resultaten is op te maken dat 54 werkbegeleiders de toets zelf gemaakt heeft. Hiervan heeft ongeveer de helft de inhoud en resultaten met de studenten besproken. Na aanleiding van de toets heeft 61,8% van de werkbegeleiders geen kennis met de student uitgewisseld over het specialisme. Werkbegeleiders voelen zich door de stagetoets niet beter voorbereid in de begeleiding van de student. Wel vindt een deel van de werkbegeleiders dat de toets bijdraagt aan het doelgerichter en efficiënter begeleiden van de student. Werkbegeleiders hebben de wijze van begeleiding niet aangepast nadat zij de toets gemaakt hebben. Bijna de helft van de werkbegeleiders vinden dat de toets niet bijgedragen heeft aan hun taken als werkbegeleider. Een groot percentage, 57,8%, vindt de toets geen bijdrage leveren aan het beter functioneren als werkbegeleider. Een belangrijk resultaat wat naar voren komt is dat veel werkbegeleiders vinden dat zij door de stagetoets kennis hebben kunnen uitwisselen met de student. Werkbegeleiders vinden de toets te moeilijk en medisch voor studenten.

Discussie

Uit de resultaten komt naar voren van 54 van de werkbegeleiders zelf de toets gemaakt hebben en dat de helft hiervan de inhoud en resultaten van de toets met de student besproken heeft. Over het specialisme wordt geen kennis uitgewisseld tussen werkbegeleider en student. Ook geven werkbegeleiders aan dat zij zich niet beter voorbereid voelen in de begeleiding van de student. Door de toets vinden werkbegeleiders wel dat zij de student efficiënter kunnen begeleiden. De wijze van de begeleiding is na het maken van de toets door het merendeel van de werkbegeleiders niet aangepast. Slechts een klein deel van de werkbegeleiders heeft de wijze van begeleiding wel aangepast na het maken van de toets. Werkbegeleiders geven aan dat zij door het maken van de toets de student niet beter kunnen begeleiden bij de ontwikkeling van vaardigheden. Bijna de helft van de werkbegeleiders vinden dat zij door de stagetoets niet beter weten welke taken zij als werkbegeleider hebben. De meningen van de werkbegeleiders zijn verdeeld als het gaat om de begeleiding van de student zijn kennisontwikkeling. Ongeveer 1/3^e deel van de werkbegeleiders vindt dat de toets hieraan bijdraagt, maar 1/3^e deel is het daar niet mee eens. Door de toets geven werkbegeleiders aan niet beter te functioneren als werkbegeleider. Wat duidelijk naar voren komt uit de resultaten is dat werkbegeleider na aanleiding van de toets kennis hebben kunnen uitwisselen met de student. Severinsson en Hallberg (1996) beschrijven dat werkbegeleiders het belangrijk vinden om eigen kennis en vaardigheden binnen het beroep up to date te houden en te verbeteren. Zij geven aan een rolmodel te willen zijn voor de studenten. Door het maken van de stagetoets zijn werkbegeleiders een rolmodel voor student. Hiermee laten werkbegeleiders tegelijkertijd zien open te staan te willen leren en nieuwe ontwikkelingen in de zorg belangrijk vinden. Een van de belangrijke taken die de werkbegeleider vervult tijdens het begeleiden van de student is volgens van Halem et al. (2010) het aanleren van handelingen en oordelen of de student de handelingen correct uitvoert. Het blijkt dat de stagetoets geen meerwaarde heeft voor werkbegeleiders met betrekking op het aanleren van vaardigheden en handelingen. De stagetoets zou als hulpmiddel kunnen dienen bij het coachen. Volgens Tofade (2010) is coachen een belangrijke taak van de werkbegeleider. Door deze taak goed uit te voeren worden presentaties van de student verbeterd, doelen bereikt en het gewenste resultaat behaald. In de enquête worden geen specifieke vragen gesteld over het coachen, maar komen er wel vragen aan de orde die tijdens het coaching proces van toepassing zijn. Uit de resultaten is op te maken dat het merendeel van de werkbegeleiders de stagetoets niet vindt bijdragen aan het coachen. Als gekeken wordt naar het meetinstrument zijn er een aantal punten die naar voren komen. De enquête is een bestaande enquête die tijdens eerder onderzoek door ZON ook gebruikt is. In dit onderzoek is naar voren gekomen dat de enquête voor dit onderzoek minder valide is. Dit wil zeggen dat de enquête niet volledig meet wat de onderzoekers willen weten (Harinck, 2008). Het is uit de enquête niet op te maken of de stagetoets bijdraagt aan de ontwikkelingsgerichte rol van de werkbegeleider. Tijdens het onderzoek is gebleken dat er moeilijk een conclusie getrokken kan worden naar aanleiding van de antwoorden weet niet en niet mee eens, niet mee oneens. Doordat werkbegeleiders deze antwoorden regelmatig hebben gegeven is tijdens dit onderzoek gebleken dat deze antwoorden geen duidelijk antwoord geven op de probleemstelling. De resultaten hebben voor de praktijk als gevolg dat er meer aandacht besteed wordt aan de voorbereiding van de student op de BPV periode. In de praktijk zou deze stagetoets een hulpmiddel kunnen zijn. Door deze stagetoets weet de werkbegeleider wat de kennisniveau is van de student en kan zijn begeleiding daarop aanpassen.

Conclusie en aanbevelingen

Conclusie

Op de probleemstelling in hoeverre en op welke manier heeft het maken van de E-Flow Nursing voortgangstoets, gemaakt door studenten en werkbegeleiders, invloed op de ontwikkelingsgerichte rol van werkbegeleiders kan geconcludeerd worden dat de voortgangstoets weinig bijdraagt aan de ontwikkelingsgerichte rol van werkbegeleider. Belangrijk taken van de werkbegeleider zijn het coachen van de student en gerichte feedback geven. De rollen van coach, opleider en instructeur zijn belangrijk in de ontwikkelingsgerichte rol van werkbegeleider. In de enquête komen weinig tot geen vragen aan de orde over deze rollen, maar valt het wel op dat de toets niet veel bijdraagt in andere taken van de werkbegeleider zoals bij de ontwikkeling van vaardigheden van de student. Wel kan gezegd worden dat de stagetoets bijdraagt aan het begeleiden van de student. Waar een duidelijke conclusie over getrokken kan worden is dat de stagetoets bijdraagt aan de kennisuitwisseling tussen student en werkbegeleider. Doordat student en werkbegeleider allebei de stagetoets hebben gemaakt, kan kennis uitgewisseld worden over het specialisme. Dit is een positief punt van de stagetoets. Door het maken van de stagetoets wordt het kennisniveau van de werkbegeleider inzichtelijk gemaakt. Wanneer werkbegeleiders opmerken dat zij over een bepaald ziektebeeld niet voldoende kennis bezitten, kunnen zij aan de hand van de kennisflitsen in de stagetoets het gewenste niveau behalen. Deze verkregen kennis kan dan uitgewisseld worden met de student. De stagetoets kan als hulpmiddel dienen voor de werkbegeleider.

Aanbevelingen

1. Naar aanleiding van de opmerkingen van respondenten: het ontwikkelen en uitzetten van meerdere en nieuwe toetsen gericht op theorie, praktijk en specialisme. Bij het maken van de toetsen kunnen meer werkbegeleiders betrokken worden.
2. De stagetoets evalueren in samenwerking met de werkbegeleiders van de meewerkende instellingen en afdelingen.
3. Gelijkwaardige toetsen ontwikkelen. Sommige toetsen bevatten bijvoorbeeld 30 vragen en andere 5 vragen. Aangegeven wordt dat de toets ongeveer 60 minuten in beslag neemt maar dit kan dus verschillen per toets. Een toets van 5 vragen zou niet goed inzicht kunnen geven wat de zorg op die afdeling inhoudt.
4. Met betrekking tot de enquête: de antwoorden weet niet, niet mee eens, niet mee oneens veranderen tot één antwoordmogelijkheid.
5. Een aanbeveling voor het project E-Flow Nursing is helder krijgen binnen welke scholen voldoende aandacht besteed wordt aan de stagetoets en scholen stimuleren de stagetoets meer onder de aandacht te brengen bij studenten. Wanneer studenten gestimuleerd worden de stagetoets te maken, gaan zij vervolgens beter voorbereid hun BPV periode in. Werkbegeleiders kunnen door middel van de stagetoets zien welk niveau de student beheerst en waar begeleiding nodig is.

Literatuurlijst

- Baars, M. & van der Werf, M. (2007). *Praktijkgericht leren en coachen in de zorg*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Billiet, J & Waege, H. (2005) *Een samenleving onderzocht*. Antwerpen: Uitgeverij de Boeck
- Boog, W (2010) *Verpleegkunde voor MBO*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum
- BPV toolkit (2013). *Beoordeling*. Opgehaald van:
<http://www.bpvtoolkit.nl/site/nl/pagina/1026/de-stappen-van-een-beoordelingsgesprek>
- BPV toolkit (2013). *Leerlingbegeleiding*. Opgehaald van:
<http://www.bpvtoolkit.nl/site/nl/pagina/1005/leerlingbegeleiding>
- BPV toolkit (2013). *Rol van begeleider*. Opgehaald van:
<http://www.bpvtoolkit.nl/site/nl/pagina/1008/de-rol-van-begeleider>
- BPV toolkit (2013). *Rol van beoordelaar*. Opgehaald van:
<http://www.bpvtoolkit.nl/site/nl/pagina/1009/de-rol-van-beoordelaar>
- BPV toolkit (2013). *Rol van opleider*. Opgehaald van:
<http://www.bpvtoolkit.nl/site/nl/pagina/1007/de-rol-van-opleider>
- BPV toolkit (2013). *Werkbegeleider*. Opgehaald van:
<http://www.bpvtoolkit.nl/site/nl/pagina/1010/wat-is-een-goede-werkbegeleider>
- Calibris (2012) *BPV*. Opgevraagd van:
[http://www.calibris.nl/Beroepspraktijk/BPV-beleid-listing/BPV-Protocol op: 22-03-2013](http://www.calibris.nl/Beroepspraktijk/BPV-beleid-listing/BPV-Protocol%20op%2022-03-2013)
- Calibris (2012) *Werkbegeleider*. Opgevraagd van:
<http://www.calibris.nl/Beroepsonderwijs/mbo/Rolprofielen-BPV>
- Damme van, R. (2003) *Ontwikkelingsgericht coachen*. Berchem: Uitgeverij De Boeck
- Hoop de, A., Poncin J.M.L., & Spitteler, J.F. (2002) *Supervisie*. Alpen aan den Rijn: Kluwer.
- Halem van, N., Leeuw de, H & Stuut, T. (2008) *Zakboek werkbegeleiden in zorg en welzijn*
Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Halem van, N. & Müller, I. (2009) *Handboek studievaardigheden voor het hbo*
Houten: Bohn Staffleu van Loghum.
- Halem van, N., Stuut, T & Verbeek, H. (2010) *Toetsen en beoordelen in zorg en welzijn*
Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Harinck, F. (2008) *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant-Uitgevers n.v.

Korzilius, Dr. H. (2000) *De kern van survey-onderzoek*. Assen: Van Gorcum & Comp. B.V.

Leerstationzorg (2013) *E Flow Nursing*. Opgevraagd van: <http://www.leerstationzorg.nl/default.aspx?DocumentID=6eac53ef-e887-40d0-a7e1-da404ae2ea45> op 10-06-2013

Manneke, A. (2003) *Leerlingbegeleiding in de gezondheidszorg*. Soest: Nelissen.

Ratering, D & Hafkamp, K. (2000) *Zelfsturend leren*. Schoonhoven

Severinsson, E, & Hallberg, I. (1996) *Clinical supervisors' views of their leadership role in the clinical supervision process within nursing care*. Stockholm/Zweden: Journal of advanced nursing (151-161)

Tofade, T. (2010) *Coaching Younger Practitioners and Students Using Components of the Co-Active Coaching Model*. American journal of pharmaceutical education, 2010 (74)

Verhoeven, N. (2010) *Wat is onderzoek*. Den Haag: Boom Lemma Uitgevers

V&VN (2007-2013) *Beroepsprofiel verpleegkundige*. Opgevraagd van: <http://www.venvn.nl> op 22-03-2013

ZON (2013) *ZON*. Opgevraagd van: <http://www.hetstagebureau.nl/nl/nieuws/detail/91/zon-nieuwe-naam-voor-het-vertrouwde-samenwerkingsverband> op 22-03-2013

Bijlage 1: De enquête

Beste werkbegeleider,

In het kader van het project E-Flow Nursing willen wij u uitnodigen om deze enquête in te vullen. Door middel van deze enquête onderzoeken wij in hoeverre het maken van de stagetoets door uw stagiaire effect heeft gehad op zijn/haar leerproces en op de stagebegeleiding. Zowel u als de student wordt gevraagd een enquête in te vullen. Uiteraard worden de gegevens anoniem verwerkt. Het invullen van de enquête neemt ongeveer 15 minuten tijd in beslag.

De enquête bestaat uit een aantal onderwerpen en omvat meerkeuzevragen en stellingen. We willen graag weten in hoeverre u het eens bent met deze stellingen.

Wij hopen op uw medewerking.
Alvast bedankt!

Projectmanagementteam
E-Flow Nursing

A. Algemene vragen

In dit onderdeel worden een aantal algemene vragen gesteld over uw werkervaring als werkbegeleider. Vink het antwoord van uw keuze aan.

Wat is uw hoogst genoten opleiding?

- Mbo
- Hbo
- post Hbo of hoger

Binnen welke branche bent u werkzaam?

- Ziekenhuis
- Ouderenzorg
- GGZ
- Gehandicaptenzorg
- Thuiszorg
- Anders

Hoeveel jaren bent u al werkzaam binnen deze branche?

- minder dan 2 jaar
- 2 tot 5 jaar
- 5 jaar of langer

Hoe lang begeleidt u al mbo-v en/of hbo-v stagiaires?

- minder dan 2 jaar
- 2 tot 5 jaar
- 5 jaar of langer

Werkt u op een leerafdeling/leerwerkplaats/leerunit? Ja/nee

Bent u bekend met Leerstation Zorg? Ja/Nee

7. Heeft u deelgenomen aan een van de constructietrajecten? Ja/Nee

B. Stagebegeleiding

Wij zijn benieuwd of het maken van de stagetoets invloed heeft op de stagebegeleiding. Daarom vragen we u om onderstaande vragen in te vullen.

1. Heeft u de *inhoud* van de toets met de student besproken? Ja/nee
2. Heeft u de *resultaten* van de toets van de student met hem/haar besproken? Ja/nee
3. Heeft u *afspraken* gemaakt met de student naar aanleiding van zijn/haar toets? Ja/nee
4. Heeft de toets er toe geleid dat er *kennis wordt uitgewisseld* over het specialisme tussen u en de student? Ja/nee
5. Heeft u zelf een toets gemaakt? Ja/nee (indien nee, sla dan de volgende vraag over)

6. Wat is de reden dat u de toets heeft gemaakt? (meerdere antwoorden mogelijk)
- om inzicht te krijgen in mijn huidige kennisniveau van het specialisme
  - dat is mij gevraagd door mijn stagiaire
  - uit nieuwsgierigheid
  - om inzicht te krijgen in het gewenste kennisniveau van de student van het specialisme
  - om mijn stagiaire gericht te kunnen begeleiden
  - anders

C. De stagetoets

De volgende stellingen gaan over de stagetoets die de student heeft gemaakt. U hoeft dus niet per se zelf een toets te hebben gemaakt om aan te kunnen geven in hoeverre u het eens bent met de onderstaande stellingen. Kruis aan in hoeverre u het eens bent met de stelling.

		Ze er mee oneens	Mee oneens	Niet mee oneens, niet mee eens	Mee eens	Ze er mee eens	Weet niet
1.	Ik vind de stagetoets een goede afspiegeling van de inhoud van het specialisme						
2.	Ik vind het maken van de stagetoets leerzaam voor een student binnen mijn specialisme						
3.	Ik vind dat een stagetoets verplicht zou moeten zijn voor elke stage						
4.	Ik vind het maken van een stagetoets onderdeel uitmaken van een goede stagevoorbereiding						
5.	Ik vind de vragen van de stagetoets relevant voor mijn specialisme						
6.	Ik verwacht dat het maken van de stagetoets de student uitdaagt tot leren						
7.	Ik verwacht dat het maken van de stagetoets de student motiveert						
8.	Ik verwacht dat het maken van de stagetoets een positief effect heeft op de leerresultaten van de student						
9.	Ik verwacht dat het maken van de stagetoets ervoor zorgt dat de student mij gericht om hulp kan vragen bij het verwerven van kennis						
10.	Ik vind dat de stagetoets de student stimuleert om zich verder te verdiepen in het specialisme						
11.	Ik vind dat de stagetoets de student motiveert voor een stage binnen dit specialisme						
12.	Ik vind het niveau van de stagetoets te hoog voor een student						

D. Uw rol als werkbegeleider

Als werkbegeleider creëert u een zo optimaal mogelijke leeromgeving voor de student en begeleidt u de student bij het aanleren van vaardigheden en het ontwikkelen van een juiste beroepshouding. Wij willen graag weten in hoeverre de door de student gemaakte stagetoets effect heeft gehad op de uitvoering van uw taken als werkbegeleider.

	De stagetoets heeft er aan bijgedragen dat ...	Zeer mee oneens	Mee oneens	Niet mee oneens, niet mee eens	Mee eens	Zeer mee eens	Weet niet
1.	ik mij beter voorbereid voel in het begeleiden van de student						
2.	ik beter functioneer als werkbegeleider van de student						
3.	ik veel heb geleerd in relatie tot mijn taken als werkbegeleider						
4.	ik kennis heb kunnen uitwisselen tussen mijzelf en de student						
5.	ik de student beter heb kunnen begeleiden bij zijn kennisontwikkeling						
6.	ik de student beter heb kunnen begeleiden bij de ontwikkeling van vaardigheden						
7.	ik de student beter heb kunnen begeleiden bij het ontwikkelen van een professionele houding als toekomstig verpleegkundige						
6.	ik een zo optimaal mogelijke leeromgeving heb gecreëerd voor de student						
7.	ik de wijze waarop ik de student begeleid heb aangepast						
8.	ik de student doelgerichter kan begeleiden tijdens de stage						
9.	ik de student efficiënter kan begeleiden tijdens de stage						

E. Het maken van de toets door de werkbegeleider

Indien u zelf ook een toets heeft gemaakt in het kader van dit project vragen we u uw mening te geven op de volgende stellingen. Indien u geen toets heeft gemaakt kunt u dit onderdeel overslaan.

		Zeer mee oneens	Mee oneens	Niet mee oneens, niet mee eens	Mee eens	Zeer mee eens	Weet niet
	Het maken van de toets door mijzelf, heeft er toe bijgedragen dat....						
1.	ik mij beter voorbereid voel in het begeleiden van de student						
2.	ik beter functioneer als werkbegeleider van de student						
3.	ik veel heb geleerd in relatie tot mijn taken als werkbegeleider						
4.	ik kennis heb kunnen uitwisselen tussen mijzelf en de student						
5.	ik de student beter heb kunnen begeleiden bij zijn kennisontwikkeling						
6.	ik de student beter heb kunnen begeleiden bij de ontwikkeling van vaardigheden						
7.	ik de student beter heb kunnen begeleiden bij het ontwikkelen van een professionele houding als toekomstig verpleegkundige						
6.	ik een zo optimaal mogelijke leeromgeving heb gecreëerd voor de student						
7.	ik de wijze waarop ik de student begeleid heb aangepast						
8.	ik de student doelgerichter kan begeleiden tijdens de stage						
9.	ik de student efficiënter kan begeleiden tijdens de stage						

Dit is het einde van de enquête. Bedankt voor het invullen!

Als u nog een opmerking heeft naar aanleiding van deze enquête kunt u deze hier plaatsen.

